

.SMartbe

professionele **vereniging**
voor creatieve beroepen

beleidsnota

Inleiding	2
Onze missie	4
Onze actielijnen	5
Een bijzonder publiek	6
Onze waarden	8
Ons charter	9
Onze werking	10
Onze eisen	14

Inleiding

Het belang van cultuur als volwaardige socio-economische sector van onze samenleving, die veel werkgelegenheid creëert, wordt niet voldoende op waarde geschat.

Daardoor wordt er niet genoeg rekening gehouden met de specifieke moeilijkheden waarmee de werknemers uit deze sector te maken krijgen. Kunstenaars en andere creatieve werkers worden over het algemeen met onzekere werkvoorwaarden geconfronteerd. Veel vaker dan in andere sectoren hebben ze onregelmatig werk. Ondanks de vooruitgang die de voorbije jaren werd geboekt, is het juridische en administratieve kader waarmee ze op dit ogenblik geconfronteerd worden veel te complex en onvoldoende aangepast aan de realiteit van hun beroepen.

Dit juridische en administratieve kader omvat een aantal verschillende domeinen: arbeidsrecht, sociale zekerheid, belastingen, onderwijs, opleidingen, enz.

Het is noodzakelijk om een algemene benadering uit te werken die toelaat om al deze verschillende domeinen gelijktijdig aan te snijden. Zo kunnen we de wetten en reglementen verbeteren en laten evolueren om mensen met een creatief beroep op die manier van goede arbeidsvoorwaarden te verzekeren.

De artistieke en culturele sector heeft te maken met een tegenstrijdige economische logica. Dit zorgt voor patstellingen of op zijn minst voor grote moeilijkheden. De grote cultuurinstellingen zijn ondanks de omvangrijke financiële steun van de overheid verplicht om in de kosten te snijden.

cultuur creatie

Dit terwijl veel andere spelers weinig of geen subsidies krijgen en daardoor aan de marktlogica worden overgeleverd zonder dat ze daarvoor voldoende middelen hebben. Om daar een oplossing voor te vinden, is zowel durf als sociale innovatie vereist. De erkenning van een derde sector als schakel tussen beide kan een oplossing vormen.

De mutualisering van nieuwe projecten en van ondersteunende diensten voor de culturele sector kan een antwoord op de commercialisering en de standaardisering van de cultuur zijn. Dat is belangrijk voor het behoud van de culturele diversiteit die de overheid moet verdedigen en steunen.

Uit de ervaring van SMartBe blijkt dat we moeten durven innoveren om dat doel te bereiken. We moeten de artistieke en de ondernemingscreativiteit samenbrengen. De evolutie op de arbeidsmarkt brengt onvermijdelijk een debat op gang over een diepgaande hervorming van de sociale zekerheid. Dit biedt een kans om beter rekening te houden met het economische model van creatieve werkkrachten. Deze kans moet met beide handen aangegrepen worden.

zekerheid sociale

Onze **missie**

Ons hoofddoel is om creatieve werkers te helpen door het hen makkelijker en mogelijk te maken om hun projecten in het artistieke en culturele domein te verwezenlijken. SMartBe wil hen helpen zich te ontwikkelen, meer autonomie te verwerven en te evolueren naar een gestructureerde, veilige en professionele manier van werken. Daarvoor hebben wij onze democratische en op **mutualisering** gebaseerde structuur in het leven geroepen.

Met onze praktijkervaring als uitgangspunt zorgen wij binnen de klijntijnen van de bestaande reglementering voor een geschikt kader. Het is vanuit deze ervaring dat wij ijveren voor een aanpassing van de reglementen. Deze moeten beter afgestemd worden op de voortdurend veranderende noden van de artistieke en culturele sectoren. Wij helpen de creatieve werkers door hen een reeks concrete **instrumenten** aan te reiken waardoor het eenvoudiger wordt om hun beroep uit te oefenen.

Onze **actielijnen**

- Kunstenaars en tijdelijke werkkrachten **verdedigen**.
- De **dialog** voortzetten en het debat opstarten met alle betrokken openbare en privé instanties.
- IJveren voor de verbetering van het **juridische en fiscale kader** van de sector.
- Het aanbieden van innoverende oplossingen binnen een **social-profitlogica**.
- Kunstenaars en tijdelijke werkkrachten onttrekken aan het zwartwerk en integreren in het **sociale zekerheidsstelsel** van de werknemers.
- Kunstenaars en de opdrachtgevers **beter informeren** op het vlak van de voor hun sector geldende collectieve arbeidsovereenkomsten en arbeidsrecht.
- Het vastleggen van **minimale loonvoorwaarden** waaronder wij weigeren tussen te komen.
- Kunstenaars en tijdelijke werkkrachten begeleiden bij het bepalen van hun **tarieven**.

Een bijzonder **publiek**

SMartBe richt zich op de creatieve beroepen. In het bijzonder op kunstenaars en tijdelijke werkkrachten.

Diversiteit is een onmiskenbare realiteit van de sector. Behalve de culturele diversiteit is er ook een diversiteit aan beroepen en praktijken in de creatieve sector. Dit weerspiegelt de veelheid aan betrokkenen en projecten die het professionele parcours van kunstenaars en tijdelijke werkkrachten zo complex maken.

Creatieve beroepen en tijdelijk werk zijn sterk met elkaar verweven. Deze beroepen worden gekenmerkt door veel uiteenlopende activiteiten voor een ruime waaier aan werkgevers. De creatieve werkers ontwikkelen hun activiteiten voornamelijk in het kader van projecten.

Dit zijn activiteiten met een welbepaald doel: een creatie, een oeuvre, een evenement. Door de diversiteit van de situaties waarmee creatieve werkers te maken krijgen, veranderen zij als “kameleons” van hoedanigheid naargelang hun functie binnen een project. Ze zijn soms opdrachtgever, soms klant, soms werknemer, dienstenleverancier, werkgever...

In eerste instantie hebben wij onze werking specifiek op de **artistieke beroepen** gericht. Nu stellen wij onze diensten en instrumenten ook voor **niet-artistieke prestaties** open want:

- Creatieve werkers verrichten binnen hun sector vaak ook niet-artistieke prestaties. Dit doen ze, **al dan niet vrijwillig**, bovenop hun artistieke prestaties en **om zich zo van voldoende inkomsten te verzekeren**.
- Er zijn ook veel niet-artistieke functies noodzakelijk om creaties te produceren en op de markt te brengen (tussenpersonen, administratie, logistiek, verkoop, communicatie...). Veel van deze mensen worden **geconfronteerd met dezelfde arbeidsvoorwaarden en sociaal-economische moeilijkheden** omdat risico's en onzekerheden eigen zijn aan tijdelijk werk.
- Artistieke en niet-artistieke tijdelijke werkkrachten krijgen met dezelfde problemen te maken. Projectwerk wordt gekenmerkt door een opeenvolging van projecten waaraan altijd een initiatief aan de basis ligt. De problemen doen zich voor tijdens de aanloopfase van hun carrière en ook later wanneer er voortdurend nieuwe en elkaar opvolgende projecten opgestart worden. **Voor beide groepen werkkrachten blijkt het zelfstandigenstatuut onaangepast** aan de arbeidsduur en de inkomsten van tijdelijk werk. Het is evenmin haalbaar om een eigen bedrijf op te richten.
- **De verdediging van de artistieke prestaties** houdt ook in dat het projectmatige werk in het kader van een werknemersstelsel, ongeacht de sector, structureel ondersteund moet worden.

Onze waarden

De waarden van SMartBe zijn die van de sociale economie.

Ze worden gekenmerkt door:

Het streven naar een dienstverlening voor de gemeenschap of de leden, veeleer dan het streven naar winst, zelfbeheer, democratische besluitvorming en de voorrang van mens en arbeid op kapitaal bij de verdeling van de opbrengsten.

Dit gaat samen met het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, waardoor SMartBe zich laat leiden.

Onze leden onderschrijven het charter met de waarden die als leidraad voor onze werking dienen: openheid voor alle disciplines, respect voor iedereen, diversiteit, een democratische en participatieve geest.

Onze leden zijn de belangrijkste motor van SMartBe. Zij brengen het charter en de principes van de vereniging in de culturele, economische en politieke sfeer in de praktijk. Omdat ze beter geïnformeerd en meer autonoom zijn, dragen onze leden ook als individu bij tot verandering.

Ons charter

De basisprincipes van ons charter:

- Wij zijn een **democratische** structuur.
- De **autonomie** van kunstenaars vergroten.
- De **ontwikkeling** van creatieve activiteiten stimuleren.
- De relaties in het artistieke en culturele domein **professionaliseren**.
- Zorgen voor een **veilig juridisch kader** van de kunstsector.
- De **vertegenwoordiging** van onze leden verder ontwikkelen.

De opdrachten voor SMartBe die uit dit charter voortvloeien zijn:

- De beoefenaars van creatieve beroepen **informer en bijstaan** om er voor te zorgen dat ze over een betere onderhandelingspositie beschikken.
- De sector meer operationeel maken door middel van **aangepaste procedures** om in België en het buitenland te werken.
- Het **vertegenwoordigen en ondersteunen** van de belangen van de beoefenaars van creatieve beroepen bij culturele en politieke beleidsmakers.
- Richting geven aan de ontwikkeling van een aan de sector aangepast reglementair en **juridisch kader**.
- De zichtbaarheid en de **ontwikkelingskansen** van de sector vergroten.

Onze **werking**

De sector waarin onze leden werken is heel erg individualistisch ingesteld, maar heeft ook een grote nood aan meer samenwerking en gemeenschapsgevoel.

SMartBe onderschrijft daarom een logica die de eigenheid van kunstenaars en de mutualisering van middelen en kennis wil samenbrengen.

➤ Een representatieve **vereniging**

SMartBe, Professionele Vereniging voor Creatieve Beroepen, is een vereniging zonder winstoogmerk. Dit is een belangrijk gegeven voor onze identiteit. Kunstenaars en tijdelijke werkkrachten vertegenwoordigen op een participatieve en democratische wijze hun collega's in de structuren van de vereniging.

De leden - kunstenaars en tijdelijke werkkrachten - geven hun stem aan de Professionele Vereniging voor Creatieve Beroepen om hen te verdedigen en op politiek en juridisch vlak te vertegenwoordigen. Maar ook om onderzoek uit te voeren om deze vaak genegeerde, miskende of verkeerd begrepen sector beter te doorgronden. Er bestaan tot op heden weinig sociaal-economische studies over de creatieve beroepen. Toch zijn dergelijke studies noodzakelijk om (beleids-)oplossingen op lange termijn te kunnen aandragen.

De analyses en het onderzoek die voortvloeien uit ons dagelijkse werk en wat wij horen van onze leden, vergroten onze kennis van het terrein en geven ons de mogelijkheid om een algemene visie op de situatie van kunstenaars en tijdelijke werkkrachten te ontwikkelen.

Op basis daarvan biedt de vereniging **nieuwe instrumenten en diensten** aan en doet ze de reeds bestaande verder evolueren. De praktische uitvoering ervan vertrouwt ze aan haar zusterentiteiten toe.

➤ Voor de verschillende vormen van dienstverlening zijn er **aparte structuren** opgericht:

- artistieke contracten,
- niet-artistieke contracten,
- beheer en productie van activiteiten,
- financiële en leasingdiensten voor professioneel materiaal,
- goedkope vastgoeddiensten.

→ De verschillende diensten voor de leden van de vereniging zijn via een online eenheidsloket beschikbaar.

→ Een overkoepelende structuur, onder de vorm van een privé-stichting zonder winstoogmerk, staat in voor het financiële beheer van de verschillende entiteiten.

➤ De **mutualisering** van middelen en kennis als waarborg van onze onafhankelijkheid

Onze manier van werken is gebaseerd op solidariteit. Dit past in de dynamiek van de heroplevende coöperatieve beweging.

De inkomsten uit het beheer van contracten en activiteiten worden door het systeem van communicerende vaten verdeeld onder de leden in de vorm van diensten, de ontwikkeling van professionele instrumenten, steun aan creaties, advies, opleiding, onderzoek en lobbywerk.

Deze manier van werken verzekert onze financiële zelfstandigheid en onze ideologische en politieke onafhankelijkheid.

→ Om te beantwoorden aan de steeds veranderende behoeften van onze leden en opdrachtgevers, passen wij onze instrumenten en diensten waar nodig aan, wat al onze leden ten goede komt. Dit mechanisme is de mutualisering van onze kennis.

➤ Het ontwikkelen van noodzakelijke **instrumenten** voor een veilige beroepspraktijk

De doolhof aan reglementen is een rem op de ontwikkeling van tijdelijke activiteiten. Kunstenaars en tijdelijke werkrachten moeten hun inspanningen kunnen concentreren op de kern van hun werk: de creatie. Daarom bieden wij juridische en administratieve instrumenten, ondersteuning en begeleiding aan. Dit komt tegemoet aan de specifieke beroepsrealiteiten van de tijdelijke werkrachten en verzekert hen van veilige arbeidsvoorwaarden.

→ Door onze instrumenten ter beschikking te stellen, helpen wij mensen met een creatief beroep om hun arbeidsrelaties te professionaliseren.

Ook de opdrachtgevers kunnen van deze ondersteuning genieten. Het biedt hen de mogelijkheid om hun verplichtingen als werkgever, in overeenstemming met de geldende reglementen, gemakkelijk na te leven. Het gaat vaak om occasionele werkgevers die niet over de nodige tijd, administratieve vaardigheden en infrastructuur beschikken om dit zelf te doen.

➤ **Internationale mobiliteit**, een realiteit om rekening mee te houden

Om de internationale mobiliteit binnen Europa te bevorderen en te steunen, werken we in verschillende landen aan de uitbouw van gelijkaardige organisaties. Zo werd in 2008 in Frankrijk SMartFr opgericht.

→ Het doel op lange termijn is een netwerk van operatoren uit te bouwen die één enkel elektronisch loket aanbieden met homogene procedures op Europees niveau.

➤ De ontwikkeling van een in de sociale economie verankerde derde sector

SMartBe beroept zich op een privé-initiatief zonder winstoogmerk, in een derde sector die zich tussen de commerciële en de openbare sector situeert. **De benaderingswijze:** de ondernemingsactiviteit en de artistieke activiteit samenbrengen, waarbij in het project niet de winst maar het individu centraal staat.

➤ De overheid moet een allesomvattende en algemene visie ontwikkelen

De institutionele toestand van de Belgische staat is complex en deze complexiteit is op cultureel vlak uiterst problematisch. Afhankelijk van de invalshoek valt cultuur onder verschillende overheden. Om een globale politiek rond de creatieve beroepen te ontwikkelen is samenwerking tussen de nationale, gewestelijke en gemeenschapsoverheden noodzakelijk.

De versnippering van het Belgische beleid, waarmee deze beroepen geconfronteerd worden, gaat moeilijk samen met de grotere mobiliteit door de toenemende internationalisering.

In tijden van crisis moet de overheid de algemene zwakte van de cultuurmarkt met een reeks prikkels kunnen compenseren, zoals ze dat ook voor andere economische sectoren doet.

➤ Het bestaande sociale overlegsysteem dient behouden te blijven

Een betere bescherming door de sociale zekerheid is noodzakelijk. Een debat over de toekomst van het sociale zekerheidssysteem is onvermijdelijk.

De sociale zekerheid moet evolueren naar een betere bescherming van de werknemers aangezien die op de arbeidsmarkt met een grotere onzekerheid geconfronteerd worden. In dit debat zullen wij in het bijzonder de belangen verdedigen van kunstenaars, tijdelijke werkkrachten en andere projectwerkers.

➤ De toegang van kunstenaars en tijdelijke werknemers tot de sociale bescherming van de loontrekkenden moet verdedigd worden

Wij hebben actief meegewerkt aan het opstellen van het “**sociaal statuut van de kunstenaar**” dat ingevoerd werd met de programmawet van 2002. Deze wet hield op twee fundamentele punten een aanzienlijke verbetering in:

- Zij geeft alle kunstenaars toegang tot de sociale bescherming van loontrekkenden.
- Zij houdt rekening met de moeilijkheden die de werkgevers hebben om de kosten van deze uitgebreide sociale bescherming te financieren door te voorzien in een specifieke vermindering van de sociale lasten voor artistieke prestaties.

Maar het blijft nodig om dit werk voort te zetten door specifieke en aangepaste regels expliciet in de reglementen op te nemen. Ze moeten de effectieve toegang tot de verschillende takken van de sociale zekerheid (werkloosheid, pensioen, gezondheidszorg) verzekeren.

➤ Het arbeidsrecht moet aan de economische realiteit van de creatieve beroepen aangepast worden

Wij werken aan het opstellen van een geschikt en economisch leefbaar arbeidsrecht voor creatieve beroepen. De bestaande collectieve arbeidsovereenkomsten voor deze beroepen zijn daarbij van essentieel belang. Voor overheden, grote instellingen en de culturele industrie zijn deze wel gemakkelijk toepasbaar, maar in een zeer groot aantal gevallen is het niet mogelijk om deze na te leven. Om deze werknemers te beschermen, is het dus essentieel dat er nieuwe overeenkomsten opgesteld worden. Deze moeten rekening houden met de nieuwe werkvormen en meer bepaald met projectwerk.

SMartBe pleit krachtig voor de toepassing van het arbeidsrecht op de artistieke beroepen en meent dat er in het arbeidsrecht concrete en naleefbare maatregelen moeten worden opgenomen.

